

POLÍTICA | ENTREVISTA

Joan Esculies Serrat Historiador i periodista. Autor de 'Pau Casals. La carta secreta de Tarradellas i Prieto'

'Tarradellas oferí a Pau Casals ser president; sabia que diria que no'

M. VICTÒRIA BERTRAN

- És poc conegut que Pau Casals hauria pogut ser president de la Generalitat i president del govern de la República espanyola a l'exili, oi?

- Abans del 1954 hi ha persones que utilitzen la figura de Pau Casals per impedir que ho sigui Tarradellas. A mi, però, sempre m'havia sobtat que fos el mateix Tarradellas qui li ho proposés i es posés al capdavant de la campanya pro Pau Casals, quan era molt evident que qui volia ser president era ell.

- Vostè defensa que Tarradellas ja sabia que Pau Casals diria que no. Per què?

- Vaig tenir la sort de trobar, en documents de la Fundació Sabino Arana, que l'any 1950, és a dir, quatre anys abans, ja hi havia hagut la possibilitat que Pau Casals fos no el president de la Generalitat, sinó el president del govern de la República espanyola a l'exili. Llavors Casals ja va dir que no. Vaig pensar que estava clar que Tarradellas havia après d'aquesta anterior experiència, del 'no' de Casals a ser president de la República, i que sabia que Casals també diria que no a ser president de la Generalitat.

- Per què es pensa en Casals com a president de la República espanyola a l'exili?

- És una persona a qui preocupa el futur de tot Espanya. Casals no és un independentista, ni un nacionalista. És un català molt català que té al cap no només Catalunya sinó tota la república espanyola. Pau Casals cau molt bé al president del PSOE, Indalecio Prieto, que està en converses amb els monàrquics per intentar celebrar un plebiscit entre monarquia i república.

- I què té a veure Pau Casals amb la monarquia?

- La figura del violoncelista vendrellenc no es podria entendre, i potser no hauria arribat on va arribar, si en la seva trajectòria no s'hagués creuat la reina regent, Maria Cristina. El 1894, li va concedir una beca mensual per instal·lar-se a Madrid. Allà Casals va fer amistat amb el futur Alfons XIII, d'aleshores vuit anys. Casals, tot i ser republicà i no monàrquic, estava disposat a donar suport a qualsevol govern escollit pel poble, també si escollia la monarquia. En això, Casals coincidia amb Indalecio Prieto.

PERFIL | Joan Esculies (Manresa, 1976) és doctor en Història, i llicenciat en Periodisme i en Biologia. Va estudiar a l'Hospitalet de l'Infant, on viuen els seus pares. A Pau Casals.

La carta secreta de Tarradellas i Prieto (Base) explica com i per què el violoncel·lista podria haver presidit la Generalitat i el govern de la República espanyola a l'exili.



Joan Esculies va dedicar el seu anterior llibre al polític reusenc Josep Andreu Abelló. FOTO: SUSANNA GINESTA

- Quins altres requisits compleix Casals com a president del govern de la República espanyola a l'exili?

- L'any 1950 Casals trenca el seu silenci musical amb què protestava per la tolerància dels països democràtics amb el franquisme, i celebra a Prada el Festival Bach. Arran del certamen, el seu ressò internacional creix com una marea a les pàgines

- Exactament. Tarradellas es guarda aquesta experiència i, quatre anys després, quan es troba davant de la tessitura que es necessita un president de la Generalitat, endega una campanya, amb molta pressió, a favor de Pau Casals. Tarradellas ho força tot perquè Pau Casals s'hagi de decidir en poc temps, s'atabali, se senti pressionat i aclaparat, i digui que no ràpidament.

- Què aconsegueix Tarradellas amb aquesta estratègia?

- Poder justificar que ell mateix s'ha posat al capdavant de la campanya pro Casals, que Casals ha rebutjat, i, com que no hi ha més candidats que tinguin el suport que havia concitat Casals, esdevenir ell mateix el candidat.

- Dedueixo per com ho explica que a vostè li interessa personalment més la figura de Josep Tarradellas que la de Pau Casals. Per què?

- Jo vaig fer la meua tesi doctoral sobre Tarradellas. És la meua obsessió, és la meua figura predilecta. Crec que és un personatge mal conegut, perquè el que bàsicament han anat fent els historiadors ha estat anar repetint tòpics. Me n'he adonat que hi ha coses de Tarradellas que no estan prou ben estudiades.

Tarradellas, que és qui entenia de política. Així és com va passar amb el president Irla. Qui manega la política és Tarradellas, això és evident. Els bascos, que són els més pragmàtics en aquell moment, ho tenen clar. Ho diuen: 'Hem de comptar amb Catalunya, i Catalunya és ERC, i ERC és Tarradellas'. Pensem que quan Tarradellas passa un mes i mig malalt, la política catalana a l'exili s'atura completament. Jo crec que, sol, Casals no se n'hauria sortit.

- I què en pensa Tarradellas, dels bascos?

- Tarradellas té molt present que els bascos s'interessen molt pels catalans quan ens necessiten, per després oblidar-nos. La 'basquitis' catalana no té una contrapartida; els bascos no tenen 'catalanitis'. Els bascos són molt pragmàtics.

- Hi havia cap altra figura presidenciable que no fos Tarradellas, a banda de Casals?

- Cap altra que suscités tant de

Si Casals hagués estat president, qui l'hauria fet anar amunt i avall hauria estat Tarradellas

consens, ni que tingués la seva aura de puresa.

- Casals era conscient que Tarradellas el volia utilitzar?

- Tinc clar que Casals sempre es mira Tarradellas com de reüll. No és recel, però sí precaució. Diguem que Casals el veu venir, a Tarradellas. Casals sap que Tarradellas és un animal polític i ell no, i no acaba de veure clar què pot acabar passant.

- Tarradellas és tot al contrari: una persona que sap llegir la personalitat de la gent que té al voltant i jugar molt bé totes les cartes, oi?

- Hi ha una cosa bàsica: Tarradellas és viatjant de comerç, un representant. Entra en una botiga i intenta que li comprin els seus productes. Sap posar-se a la pell de l'altre i sap què ha de dir, fins on pot arribar, i quin és el millor tracte que pot oferir a aquella persona. Això és el que fa també en política: l'experiència de viatjant la traspassa al polític. Ningú més té aquest caràcter. La resta de polítics del moment queden esgarrifats de la capacitat de visió panoràmica de Tarradellas. Pensem que als anys 30 Tarradellas ha fet molts diners, treballant dur. Li ha comprat un Mercedes al seu pare, i una casa a la seva mare. És un organitzador nat.

Casals pensava en el futur de tot Espanya. No era independentista, ni nacionalista

dels mitjans de comunicació d'arreu. The New York Times publica com músics de molts països van a Prada per retre homenatge a Casals com a virtuós i valent demòcrata. Tothom a Catalunya i Espanya pensa que aquest ressò internacional aniria de perles si Casals fos el president de la república a l'exili.

- Però Casals diu que no. Al cap de quatre anys, Tarradellas utilitza l'experiència fallida per tornar-li a proposar un càrrec, el de president de la Generalitat, sabent que tornaria a dir que no... És així?

Era un músic excel·lent, però per a un càrrec polític Casals no servia

quan les potències europees eviten no reconèixer Franco entra en una fase de silenci i es nega a tocar. Té una gran autoritat moral, però això no vol dir que pugui ser una figura política. Són coses diferents, simplement.

- No se li pot retreure manca de compromís, o manca de coratge, doncs?

- Jo crec que no. A més, si Pau Casals hagués estat president de la Generalitat, o president del govern de la República espanyola a l'exili, qui l'hauria fet anar amunt i avall hauria estat

POLÍTICA | ENTREVISTA

- I és també un líder?

- Totalment. La gent es pensa que un líder és una persona que aconsegueix que els altres la segueixin. No. Un líder és el qui sap posar-se a la pell dels altres, i fer que els altres sentin que ell els pot representar. Que després el segueixin és una derivada d'allò primer, que és saber ser com un dels altres. I això Tarradellas ho sap fer molt bé. També identifica ràpidament qui té força de polític i qui no. I sap com tractar les persones.

- Sovint de Tarradellas es diu que era un manipulador, que sempre estava maquinant. Què en pensa?

- Es diu que volia protagonisme, i quin polític no vol protagonisme? Quin polític no vol manar? D'altra banda, per a Tarradellas és molt important el que ha passat durant la Guerra Civil. Hi va haver gent que va marxar fora a fer de cònsul, i qui va estar al peu del canó. Tarradellas se'n recorda de quan es feien les reunions clandestines i els que hi anaven posaven la pistola damunt la taula... això no s'oblida. Més enllà de diferències polítiques, Tarradellas té molt present qui hi era i qui escampava. A més a més, en la crítica que es fa a la figura de Tarradellas hi ha una part molt important d'enveges.

- Enveges? Per què?

- Enveges de gent que tenia la seva edat i no van progressar com va fer ell. Que a Tarradellas, amb 30 anys, tot hom l'anés a veure i li diguessin conseller, molta gent no ho va saber acceptar.

- I Casals? Després del seu llibre, diria que la seva figura minva o s'acreix?

- No crec pas que minvi. Casals sap que posar-se en política és molt complicat. Sap que la seva imatge hauria canviat sensiblement, i de forma irreversible. La imatge que tenim avui de Casals no seria la mateixa si ell hagués acceptat ser president de la Generalitat o del govern de la república a l'exili. Ell vol preservar-se, i ho aconsegueix, i així pot seguir ajudant els exiliats. És molt conscient que els servirà millor a la seva manera que no pas de l'altra.

- El discurs del '1 am a Catalan', per exemple...?

- Doncs segurament no l'hauria pogut fer igual, o no hauria sonat igual. Casals es va centrar en el paper que era capaç de mantenir. Va ser hàbil. La prova n'és la visió que en tenim avui dia: la d'una figura amb una gran força moral.



LA CRÒNICA | DANIEL ARASA

L'historiador tarragoní Francesc Marco Palau fa una immersió en la vida d'un dels catalans que va viure un dels episodis cabdals per a la fi de la Segona Guerra Mundial

Un català a Normandia

Hi va haver catalans i espanyols a Normandia formant part de les tropes aliades quan a l'estiu de 1944 la sang corria a raig a les platges, camps i ciutats d'aquella regió francesa després del desembarcament aliat del 6 de juny, la més gran operació anfíbia de la història, que contribuiria de forma molt decisiva a posar fi al Tercer Reich de Hitler. Un jove historiador tarragoní, Francesc Marco Palau, ha publicat recentment un llibre sobre un dels catalans que van estar per terres normandes en aquell temps atzarós.

Francesc Dalmau. De *Normandia a Palamós* es el títol de la publicació promoguda per la Fundació Josep Irla i l'Ajuntament de Palamós, on Francesc Marco Palau plasma el resultat de les seves investigacions, que abasten des de la infància i la joventut de Francesc Dalmau fins al final de la seva vida, amb etapes fonamentals com la participació a la Guerra Civil, l'exili, la fugida dels batallons de treball on estava condemnat, la incorporació i integració a les forces britàniques, la postguerra mundial, el retorn a Catalunya i Espanya després de ser un temps a França, l'activitat professional com a metge, la tasca com a diputat del Parlament de Catalunya i l'alcaldia de Palamós.

Una història de cine

Com molt bé diu al pròleg del llibre l'actual batlle de Palamós, Lluís Puig, si Francesc Dalmau i Norat hagués nascut als Estats Units, algú de Hollywood hagués treballat per a portar la seva vida al cinema.

Vaig tenir bona amistat amb Francesc Dalmau i Norat. Si alguna característica hauria de ressaltar és que va ser un home bo i generós, una persona a qui el pas dels anys no van fer agre el caràcter. Era cordial, sempre somrient, que no cercava protagonisme i que, malgrat que el vaig conèixer com una persona amb una vida estabilitzada, metge a Palamós i poc després com a diputat, no amagava un cert esperit aventurer.

Ens vam conèixer entre finals dels anys 70 i principis dels 80. D'una banda vam mantenir una relació freqüent al Parlament de Catalunya perquè va ser diputat a la primera legislatura i jo cobria com a periodista la informació de la Cambra.

Però, a més, treballava en aquells temps en llibres sobre l'exili espanyol i català i la participació a la Segona Guerra



Francesc Dalmau amb els mèrits de la Segona Guerra Mundial. FOTO: ANTONIO ESPEJO

Mundial d'aquells que havien sortit del país per cames durant la guerra espanyola.

Francesc Dalmau està molt present als meus llibres *Els catalans de Churchill* i *Los españoles de Churchill*. Ell mateix em va facilitar el contacte amb altres companys seus que havien estat també a les forces britàniques.

Em va explicar molts detalls de la seva arribada a Gibraltar, la incorporació a la Number One Spanish Company del Pioneer Corps, la instrucció d'un grup

ir el desembarcament de Normandia, va veure com milers i milers de vaixells estaven preparats davant els ports anglesos fins a perdre's la vista, o aquella gran quantitat d'esquadretes d'avions de bombardeig que tapaven el sol.

«Mai podíem perdre. La nostra superioritat de mitjans sobre els alemanys era enorme», deia. I, de quan ja eren a prop dels fronts, assegurava que «fèiem una guerra de milionaris», perquè tenien armament, munició, menjar en quantitats industrials, per dilapidar, i ho comparava amb immensa estretor durant la guerra espanyola, quan havien de combatre amb mitjans de misèria.

Polític de referència

L'historiador tarragoní Francesc Marco Palau fa un excel·lent treball amb aquesta biografia. A més d'haver aconseguit documents de l'Exèrcit britànic que amplien o reafirmen allò que es coneixia de Francesc Dalmau durant el període de la guerra mundial, detalla la seva trajectòria posterior, del període de pau, en que l'activitat d'aquest metge i polític no va baixar en cap moment, formant part de la militància d'Esquerra Republicana de Catalunya, essent un càrrec públic i un veritable referent per als seus a terres gironines. A través d'una trajectòria personal es van tro-

bant confluències amb una gran quantitat de persones de la vida catalana, molt particularment de la política: Josep Tarradellas, Heribert Barrera, Frederic Rahola, Josep Rahola, Jesús Prujà i tant altres que vaig tenir la fortuna de conèixer, tractar i, en alguns casos, establir una veritable amistat.

Aporta també Francesc Marco Palau records de personalitats destacades amb qui Francesc Dalmau es va trobar a Anglaterra, com el doctor Josep Trueta, l'excalcalde de Barcelona, Carles

Quan va tornar al seu Empordà, Dalmau va ser metge de l'escriptor Josep Pla

selecte d'espanyols com a possibles comandos contra Franco en el cas que Espanya entrés en guerra al costat dels alemanys, allò relacionat amb el desembarcament de Normandia i el que els va passar a les Ardenes durant la que va ser la darrera gran ofensiva alemanya de la guerra.

Mai podíem perdre

De manera particular recordo com si fos ara com Dalmau explicava que quan s'anava a produ-

El treball de Marco Palau poua en la història recent a través d'una biografia

Pi i Sunyer, o un Fermí Vergés que era al front d'organitzacions catalanes al Regne Unit. Sense oblidar que al seu Empordà va ser metge de l'escriptor Josep Pla.

El treball de Francesc Marco Palau a *Francesc Dalmau. De Normandia a Palamós* és, doncs, una immersió en la història recent en que les vivències d'un personatge molt ric permeten conèixer molts facetes d'unes persones, d'un període històric i d'un país.